

Habitus som genstand og redskab: Refleksioner over at blive titelkampskæmper

Loïc Wacquant

I dette essay genfortæller jeg, hvordan jeg begyndte på det etnografiske håndværk; faldt over den Chicagiske boksehal, som er hovedscenen og karakteren i min etnografi om professionel boksnings i den sorte amerikanske ghetto; og designede bogen *Body and Soul*, som rapporterer sine fund på en måde som både metodologisk udfolder og empirisk udvikler Pierre Bourdieus fremragende/fremtrædende begreb om habitus (Wacquant 2004a). Jeg optegner nogle af de biografiske, intellektuelle og analytiske sammenhænge mellem dette forskningsprojekt om plebejisk kropshåndværk, det teoretiske skelet som informerer det, og den makro-komparative undersøgelse af urban marginalitet, som det var en ikke-planlagt udløber af. Jeg skitserer, hvordan feltarbejds praktikaliteter førte mig fra ghettoen som virkeliggørelsen af etnoral dominans til kropsliggørelse som et problem og en ressource i socialvidenskabelig forskning. Gennem denne refleksion over at blive en professionel bokser argumenterer jeg for, at feltarbejde kan bruges som et teoretisk konstruktionsinstrument, jeg argumenterer for det potente i kropslig viden og for imperativet om epistemisk refleksivitet, ligesom jeg betoner behovet for at ekspandere etnografiens tekstlige genrer og stilarter for bedre at indfange de sociale handlingers frembragte og levede *Sturm und Drang*.

Habitusbegrebet forsynede på en gang den etnografiske rejse, der er sammenfattet i *Body and Soul*, med anker, kompas og kurs. Habitus er undersøgelsens *genstand*: bogen analyserer sammensmedningen af de kropslige og mentale dispositioner, som udgør den kompetente bokser i træningssalens smeltedigel. Men habitus er også undersøgelsens *redskab*: analytikerens praktiske tilegnelse af disse kategorier tjener som teknisk hjul for bedre at penetrere deres sociale produktion og sammensætning. Med andre ord er sociologens lærlingetid et metodologisk spejl på den lærlingetid,

som studiets empiriske subjekter undergår; den første er indstillet til at grave dybere ind i den anden og afdække dens indre logik og underliggende egenskaber; og begge tester skiftevis det robuste og frugtbare ved habitus som guide til sondering af den sociale adfærds udspring. I modsætning til den almindelige opfattelse af, at habitus er et uklart begreb, som mekanisk gentager sociale strukturer, udsletter historien og virker som en 'sort boks', der undviger observation og ødelægger forklaring (se Jenkins 1991 for en standard tilbagevisning af disse patentløsninger), fremgår det, at Bourdieus sociologiske revidering af dette klassiske filosofiske begreb er et kraftfuldt redskab til at styre socialforskning og til at efterspore virkende sociale mekanismer. Brugt ordentligt afdækker habitus ikke kun de sociale handlingers brogede logikker, det grunder også de distinkte dyder ved den dybe nedsænkning i og kropslige sammenfiltrering med den etnografiske undersøgelses objekt.

Fra det sydlige Stillehav til Chicagos sydside

Eftersom begrebet om habitus foreslår, at menneskelige aktører er historiske dyr, som i deres krop bærer tilegnede følelser og kategorier, som er sedimenterede produkter af deres histories sociale erfaringer, er det brugbart at begynde med, hvordan jeg kom til at udføre etnografisk forskning og hvilke intellektuelle interesser og forventninger, jeg bragte med mig til Chicagos *South Side*. Min feltarbejdsinitiering går forud for min indtræden i *graduate school* ved University of Chicago i 1985. For at opfylde mine militære forpligtigelser (som enhver fransk mand måtte opfylde dengang) var jeg ved et rent held sat til at gøre civil tjeneste i det sydlige Stillehav som sociolog på forskningscenteret ORSTOM, som var Frankrigs tidligere 'kontor for kolonial forskning'. Så jeg brugte to år i Ny Kaledonien, en fransk ø nordøst for New Zealand, i et lille forsk-

ningsteam – vi var kun tre – på samme tid som de oprindelige melanesieres (kanakkernes) opstand i november 1984. Dette betød, at jeg levede og arbejdede i et meget brutalt og arkaisk koloniale samfund, fordi Ny Kaledonien i 1980'erne var en slags 1900'ers-koloni, som havde overlevet praktisk talt intakt indtil slutningen af det tyvende århundrede (se Bensa 1995 for en rapport). For en sociologilærling var det en ekstraordinær social oplevelse at udføre forskning i skolesystemet, urbanisering og social forandring i konteksten af en opstandelse, i en nødstilstand, og at observere kampene mellem kolonisterne og uafhængighedsstyrkerne mens de stod på, og på en meget konkret måde at blive nødt til at reflektere over socialvidenskabernes samfundsmæssige forpligtelse. Jeg var for eksempel så privilegeret, at jeg kunne deltage i Kanak Socialisternes Nationale Befrielses Fronts lukkede kongres i Canala på det tidspunkt, hvor sammenstødende var på deres højdepunkt, og jeg rejste også hele vejen rundt om "Grande Terre" (hovedøen) og foretog flere afstikkerer til Lifou-øerne og var hjemme hos venner, som var erfarne kanakmilitante, på et tidspunkt hvor praktisk talt ingen bevægede sig rundt i territoriet.

Den Ny Kaledonske smeltedigel gjorde mig opmærksom på etnoral ulighed og rumlig konsignation¹ som vektorer for social kontrol – kanakkerne var i det store hele forvist til isolerede rurale reservater og hypersegregerede nabolag i hovedstaden Nouméa. Den beredte mig også på de brogede virkemåder som rigide farve- og æreshierarkiers har i hverdagslivet og på kroppens afgørende placering som et mål, beholder og kilde for asymmetriske magtrelationer. Og det udsatte mig for ekstreme former for nedsættende racemæssige billedsprog: de indfødte melanesere var typisk afbilledet som 'super-primitive' og blottede for kultur og historie, selv da de rejste sig for at gribe deres historiske skæbne (Bourdieu & Bensa 1985). Senere skulle alt dette vise sig enormt brugbart, nemlig på Chicagos sydside, hvor en lignende behandling af afroamerikanere var almindeligt udbredt. Det var i Ny Kaledonien, at jeg læste etnologiens klassikere, Mauss, Mead, Malinowski, Radcliffe-Brown, Bateson, etc. (særligt arbejder om det sydlige Stillehav: Trobriand Øerne var

tæt på), og skrev min første feltnotesbog. Den første var nedskrevet blandt Lucilla-stammen i Wé-bugten i juli 1983, omkring et år før uafhængighedsbevægelsens opstandelse (dens højdepunkt var en sektion om at tage på flagermusjagt og om at skulle spise det grillete bytte til aftensmad). Således fandt feltnotater vej ind i mine første publikationer om uddannelsesmæssig ulighed, kolonial konflikt og transformation af melanesiske samfund under pres fra kapitalistisk ekspansion og fransk styre.

Netop som mit kaledonske ophold skulle slutte modtog jeg et fireårigt stipendium til at lave min ph.d.-afhandling ved University of Chicago, amerikansk sociologisk krybbe og hjem for den urbane etnografis vægtigste tradition. Da jeg landede i Upton Sinclairs² by, var min intention at udarbejde en historisk antropologi om kolonial dominans i Ny Kaledonien, men uventet blev jeg afsporet og ført ad omveje ind i Amerikas mørke ghetto. På den ene side var dørene i Ny Kaledonien brat blevet lukkede, efter jeg indgav en klage over den middelmådige bureaukrat, der var min vejleder i Nouméa og som havde tvunget sit navn på som medforfatter til en monografi om skolesystemet, som jeg egenhændigt havde udført (Wacquant 1985). Lederne af Institutet i Paris skyndte sig at dække over snydepelsen og bandlyste mig effektivt fra øen. På den anden side fandt jeg mig dagligt konfronteret med ghettosens grusomme virkelighed i Chicago. Jeg havde fået tildelt den sidste ledige studenterbolig på campus, den som ingen ville have, og jeg boede derfor på 61st Street, på kanten af det fattige sorte kvarter, Woodlawn. Det var med en konstant gysen og forundring, at jeg nede for mit vindue havde dette måneagtige urbane landskab med dets ubegribelige forfald, elendighed og vold, som var understøttet af en totalt hermetisk adskillelse af den hvide, velstående og privilegerede universitetsverden og det forladte afroamerikanske nabolag. Eftersom jeg kom fra Vesteuropa, hvor sådanne grader af urban ødelæggelse, materiel nød og etnisk segregation er ukendte, udfordrede dette mig dybt på et hverdagsagtigt niveau, intellektuelt og politisk. Det er på dette tidspunkt, at det andet afgørende møde i mit intellektuelle

1 Konsignation, af latin *consignatio*, af *consignare* 'besegle, sætte segl på', af *kon-* og *signum* 'tegn, segl'.

2 Upton Sinclair (1878-1968) var en amerikansk forfatter, bl.a. til bogen "The Jungle" fra 1906, hvor han beskrev de udfordringer og dårlige vilkår som mødte Chicagos fattige immigranter i byens industri og fattigkvarterer.

liv fandt sted, nemlig det med William Julius Wilson (det første var med Pierre Bourdieu fem år tidligere, da jeg besluttede at konvertere fra økonomi til sociologi efter at have hørt en offentlig forelæsning med ham, se Wacquant 2002a).

Wilson er anden halvdel af det tyvende århundredes mest fremragende afroamerikanske sociolog og den førende ekspert i hvordan race og klasse sammenbindes i USA – hans analyse af ”Sorte og Amerikanske Institutioner” i *The Declining Significance of Race* (Wilson 1978) satte dagsorden for det socialvidenskabelige subfelt i 1978. Han var en af de forskere, der i begyndelsen havde tiltrukket mig ved Chicago, og da han spurgte mig om jeg ville arbejde med ham på det store forskningsprojekt om urban fattigdom, som han netop havde startet (groft sagt den dagsorden, der er sat med hans bog *The Truly Disadvantaged*, Wilson 1987), tog jeg chancen og jeg blev hurtigt hans tætte samarbejdspartner og medforfatter. Wilson gav mig mulighed for at gå lige til emnets kerne og også for at få et nærbillede af, hvordan denne videnskabelige og politiske debat fungerede på højeste niveau, særligt i de filantropiske foreninger og tænketanke, der formede genopstandelsen af den indre bys race-, klasse- og fattigdomsproblematikker. Det var sådan, først som akolyt og derefter på egen hånd, at jeg påbegyndte mine undersøgelser af den mørke ghetto transformations efter 1960ernes optøjer, ved at stræbe efter at bryde med den patologiserende anskuelse, der gennemstrømmede og fordrejede forskningen på dette område.

Jeg skylder en stor personlig og intellektuel gæld til Bill Wilson, der var en både krævende og gavmild mentor: han stimulerede og støttede mig, og han gav mig også friheden til at divergere fra og til tider gå i en diametralt modsat retning af hans egne analyser. Ved sit eksempel lærte han mig intellektuelt *courage*: at forfølge det store billede, at dykke dybt ned i detaljerne, at stille de svære spørgsmål, selv når dette indebærer, at der hen ad vejen pjuskes et par sociale og akademiske fjer. Han inviterede også Pierre Bourdieu til at tale til hans forskningsgruppe om dennes algeriske forskning i de tidlige 1960eres urbanisering og proletarisering (Bourdieu et al. 1963). Det viste sig, at Bourdieu havde forsøgt at få *The Declining Significance of Race* oversat til fransk få år tidligere. Dette møde og de følgende diskussioner forstærkede min fornemmelse af, at jeg kun-

ne lave et link mellem Bourdieus tidlige antropologiske udforskning af det algeriske subproletariats livsbaner og den samtidige forlegenhed hos beboerne i Chicagos sorte ghetto, som optog Wilson. Men jeg vidste endnu ikke hvordan.

På to områder spillede etnografi en central rolle på det tidspunkt. På den ene side tog jeg flere antropologiske sociologikurser, fordi sociologiinstituttet på University of Chicago var meget kedeligt intellektuelt og fordi jeg var helt fysisk forpligtet på en forestilling om en udelt samfundsvidenskab, som jeg havde arvet fra min franske skoling. Kurserne, arbejderne og opmunttringerne af og fra John og Jean Comaroff, Marshall Sahlins, Bernhard Cohn og Raymond Smith skubbede mig mod feltarbejde. På den anden side ville jeg gerne hurtigt finde en direkte observationspost i ghettoen, fordi den eksisterende litteratur om emnet var produktet af et ”distanceret blik”, som forekom mig fundamentalt forudindtaget om ikke blindt (Wacquant 1997). Litteraturen var domineret af statistiske tilgange udfoldet fra oven af forskere, som for det meste ikke havde noget førstehånds eller ikke engang andenhånds viden om, hvad der skaber den ordinære virkelighed, der udgør det sorte bæltets forsømte nabolag, og som fyldte dette hul med stereotyper hentet fra enten den journalistiske eller akademisk hverdagsfornuft. Jeg ville rekonstruere spørgsmålet om ghettoen fra grunden og op, baseret på en præcis observation af de hverdagslige aktiviteter og relationer mellem beboerne i dette *terra non grata* og af netop denne grund *incognita* (se Wacquant 1992/1998a for et tidligt forsøg).

Jeg vurderede, at det var epistemologisk og moralsk umuligt at lave forskning i ghettoen uden at erhverve et omfattende førstehåndskendskab til den, fordi den var lige der, helt bogstaveligt ved mit dørtrin (om sommeren kunne man høre skyderi om natten på den anden side af vejen), og fordi de etablerede forskningsarbejder forekom mig fuld af usandsynlige og skadelige akademiske begreber, startende med den skolastiske myte om ’underklassen’, som var en veritabel intellektuel *cotton industry* dengang (se Katz 1993 og Gans 1995 for kritiske redegørelser og Wacquant 1996 for en begrebslig dissekering). Mine formative sociale og intellektuelle erfaringer som en hvid franskmænd gjorde mig til en komplet fremmed i dette miljø og intensiverede min følelse af at erhverve mig en praktisk bekendthed med

det. Efter nogle få afbrudte forsøg fandt jeg ved et tilfælde en boksehal i Woodlawn omkring tre blokke fra min lejlighed og jeg meldte mig ind med den begrundelse, at jeg ville lære at bokse ganske enkelt fordi, der ikke var andet at gøre i den kontekst. I virkeligheden var jeg hverken nysgerrig på eller interesseret i boksningsens og nævekæmpernes verden som sådan (men jeg ville gerne have god motion). Træningssalen skulle bare være en platform for observation af ghettoen, et sted hvor jeg kunne møde potentielle informanter.

Habitus kommer til træningssalen

Men ret hurtigt viste træningssalen sig at være ikke bare et fantastisk vindue til dagliglivet blandt kvarterets unge mænd, men også et selvstændigt og komplekst mikrokosmos med en historie, en kultur og et meget intenst og rigt socialt, æstetisk, følelsesmæssigt og moralsk liv. I løbet af nogle måneder dannede jeg meget stærke, kropslige bånd med klubbens faste medlemmer og med den gamle træner, DeeDee Armour, som blev en slags adoptivfar for mig. Gradvist fandt jeg mig selv tiltrukket af magnetismen i *the Sweet Science* til et punkt, hvor jeg brugte det meste af min tid i og omkring træningssalen. Efter omkring et år voksede en ide på mig: at kaste mig over endnu et forskningsprojekt, nemlig om den sociale logik i et kropsligt håndværk. Hvad er det, der begejstrer boksere? Hvorfor giver de sig hen til dette det hårdeste og mest destruktive af alle fag? Hvordan tilegner de sig de drivkræfter og færdigheder, der er nødvendige for at blive i det? Hvad er træningssalens rolle, gadens, den omgivende volds og den racemæssige foragts? Hvad er i alt dette egenyttes og tilfredsstillelsens rolle, og den kollektive tro på personlig transcendens? Hvordan opbygger man en social kompetence, der er en kropsliggjort kompetence, overført gennem en stille pædagogik af organismer i handling? Kort sagt, hvordan fremstilles og hvordan agerer den pugilistiske habitus? På den måde kom jeg til at arbejde på to forbundne projekter samtidig – to tilsyneladende meget forskellige, men i virkeligheden tæt sammenkædede projekter: en kropslig mikrosociologi om lærlingetid i boksnings som et subproletariatets kropslige håndværk i ghettoen, en mikrosociologi, som tilbyder et bestemt 'stykke' af dette univers fra neden og fra indersiden (Wacquant 2004a); og en historisk og teoretisk makrosociologi om ghettoen som et in-

strument for racial lukning og social dominans, en makrosociologi, der tilbyder et generaliserende perspektiv ovenfra og udefra (Wacquant 2008).

Jeg havde påbegyndt en feltdagbog efter hver træningssession fra min første aften i træningssalen, til at starte med for at overkomme den overvældende følelse af på så mange niveauer at være misplaceret på bokser-scenen og uden helt at vide, hvad jeg skulle med de noter. Nu gik jeg over til at tage systematiske noter og til at udforske de forskellige facetter af *the Sweet Science*. Begrebet om habitus blev straks et begrebsmæssigt redskab, der kunne skabe fornuft i mine personlige erfaringer som bokserlærling, og et stillads, der kunne organisere mine igangværende observationer af boksnings pædagogik. Jeg havde læst Bourdieus antropologiske værker fra ende til anden i løbet af mine kaledonske år. Så jeg var fuldt bekendt med hans videreudvikling af habitusbegrebet, som ville overkomme antinomien mellem objektivismen, der reducerer praksis til strukturelle nødvendigheders mekaniske bundfald, og subjektivismen, der forveksler aktørers personlige vilje og intentioner med kilden til hendes handlinger (Bourdieu 1980/1990, se Wacquant 2004b for en begrebsgenealogi og -eksegese). Forfatteren til *Outline of a Theory of Practice* havde gendraget habitus fra en lang linje af filosoffer, fra Aristoteles til Aquinas til Husserl, for at udvikle en dispositionel handlingsteori, der anerkender, at sociale agenter ikke er passive væsner, der trækkes og skubbes rundt af eksterne kræfter, men dygtige [skillful] skabninger, som aktivt konstruerer den sociale virkelighed gennem 'kategorier for opfattelse, vurdering og handling'. Men, til forskel fra fænomenologien, insisterer Bourdieu på, at selvom de er varige og delte, så er kategorierne ikke universelle (eller transcendentale for at tale med kantiansk filosofi), og på, at den generative matrix, som de udgør, ikke er uforanderlig. Som de kropsliggjorte aflejringer af individuel og kollektiv historie er disse kategorier i stedet selv socialt konstruerede.

Habitus'en er et produkt af historien og producerer som sådan individuelle og kollektive praksisser, det vil sige historie, i overensstemmelse med de skemaer, historien har frembragt. Den sikrer den aktive tilstedeværelse af fortidige erfaringer, der, for så vidt som de er indfældet

i enhver organisme i form af oplevelses-, tænkings- og handlingsskemaer, har en tendens til at garantere praksissernes forenelighed og deres konstans gennem tiden – og dét mere sikkert end alle formelle regler og udtrykkelige normer (Bourdieu [1980] 2007: 94).

Fire egenskaber ved habitusbegrebet gjorde det direkte relevant for afdækningen af den sociale skabelse af titelkæmpere. For det første er habitus et sæt tilegnede dispositioner. Ingen er født som bokser (sidst af alle mig!): træningen af kæmpere består præcist i fysiske rutiner, asketiske levereregler (som omhandler håndteringen af mad, tid, følelser og seksuelt begær), og sociale spil, der er gearret mod at bibringe dem de nye færdigheder, kategorier og begær, der er specifikke for boksningens kosmos (Wacquant 1998b). For det andet fastholder habitus, at det praktiske mesterskab virker under bevidsthedens og diskursernes niveau, hvilket passer perfekt med et afgørende kendetegn ved den pugilistiske erfaring og læring, hvor intellektuel forståelse ikke er til megen hjælp (og endda kan være en seriøs hindring i ringen), så længe man ikke har fattet boksningsteknikkerne med kroppen (Wacquant 1995a). For det tredje indikerer habitus, at dispositionerne varierer med social placering og livsbane: individer med forskellige livserfaringer vil have tilegnet sig forskelligartede måder at tænke, føle og handle på; deres primære dispositioner vil være mere eller mindre på afstand fra dem tilegnet ved *the Sweet Science*, og således vil de være mere eller mindre i stand til at blive investeret i og mestre håndværket. Dette stemte bestemt sammen med mine personlige oplevelser af og med mine optegnelser over mine træningskammeraters ulige adfærd over tid, som de kæmpede med henholdsvis gadens og træningssalens konkurrerende tiltrækningsformer, og som de tilpassede sig vores træners autoritet og forsøgte at genskabe sig selv i overensstemmelse med fagets strenge krav. For det fjerde er de socialt konstituerede konnative og kognitive strukturer, som habitus udgøres af, påvirkelige og overførbare, eftersom de er resultatet af pædagogisk arbejde. Hvis du vil stikke snuden i habitus, så studer de organiserede indprentningspraksisser gennem hvilke den er lagdelt (Wacquant 1995b).

Feltarbejdets 'magiske øjeblik', som krystalliserede denne teoretiske fornemmelse og gjorde det, der til

at starte med var en sideaktivitet, til en fuldt udviklet undersøgelse af legemliggørelsens sociale logikker, var lidet glørværdig: det skete, da jeg fik min næse brækket i forbindelse med en sparring i maj 1989, omkring ni måneder inde i min læretid. Denne skade tvang mig til at tage en lang 'time out' fra ringen. I denne periode opfordrede Bourdieu mig til at skrive en feltrapport om min initiering til et temanummer af *Actes de la recherche en sciences sociales*, som var under forberedelse med titlen "L'espace des sports". Resultatet var en lang artikel, der bekræftede mig i, at det var både gennemførligt og frugtbart at konvertere handlingsteorien sammenfattet i begrebet habitus til et empirisk eksperiment om den praktiske produktion af titelkæmpere i træningssalen i Woodlawn (Wacquant 1989, 2002a). Denne artikel blev hurtigt forøget med et mere direkte engagement med habitus på den teoretiske front.

Mens jeg udførte mine undersøgelser af boksning og af ghettoen, var jeg i vedvarende kontakt med Pierre Bourdieu, som opmuntrede og guidede mig. Da han fandt ud af, at jeg havde meldt mig ind i bokseklubben *Woodlawn Boys Club*, skrev han en besked til mig, der grundlæggende sagde: "Hold ud, du vil lære mere om ghettoen i denne træningssal, end du vil fra alle surveys i hele verden". (Senere, da jeg kom dybere ind, blev han en smule bange og forsøgte at få mig til at trække mig tilbage. Da jeg meldte mig til at kæmpe i "Chicago Golden Gloves", truede han først med at afskrive mig, eftersom han frygtede, at jeg ville komme til skade, men han forstod så, at der ikke var grund til panik: jeg var godt forberedt på denne ilddåb). Bourdieu kom til Chicago flere gange, besøgte træningssalen og mødte DeeDee og mine boksevenner (jeg introducerede ham som 'sociologiens Mike Tyson'). I forbindelse med et af disse besøg udklækkede vi et bogprojekt, der skulle forklare hans arbejdes teoretiske kerne med henblik på en angloamerikansk læserskare, eftersom det var på denne front, at der var de stærkeste forvridninger af og forhindringer for et frugtbart greb om hans modeller. Vi afsatte tre år til at skrive denne bog henover Atlanten (via fax, breve og møder med nogle måneders mellemrum) med titlen *An Invitation to Reflexive Sociology* (Bourdieu & Wacquant 1992). I den bog udreder vi forbindelserne mellem habitus, kapital og felt. I løbet af disse år levede jeg en slags Jekyll-og-Hyde tilværelse. Jeg boksede om dagen og skrev social teori om natten.

Om eftermiddagen gik jeg til træningssalen, trænede, hang ud med mine kammerater og 'konverserede' til sidst med vores træner DeeDee, inden jeg ved lukketid kørte ham hjem. Og senere om aftenen, efter at have renskrevet mine feltnoter, vendte jeg mig til bogmanuskriptet med Bourdieu. Det var skiftevist berusende, styrkende og udmattende. Men sessionerne om dagen som bokselærling tilbød både et pusterum fra teoretisk tænkning og et kraftfuldt stimuli for i ganske jordbundne empiriske termer at gennemtænke de abstrakte emner, som behandles i bogen. Sociologien om ghettoen (som jeg havde udvidet til at omfatte en sammenligning med den postindustrielle transformation af den franske urbane periferi), den kropslige etnografi om den trænedes krop, og det teoretiske arbejde med Bourdieu, alle disse tråde blev bearbejdet sammen og på samme tid og de er alle sammenvævede.

Bokseprojektet er en klassisk etnografi i forhold til dets parametre, et slags landsbystudie, som dem britiske antropologer udførte i 1940'erne med den forskel, at min landsby er træningssalen, og dens udstrækninger, og min stamme er kæmperne og deres omgivelser. Jeg bibeholdt denne strukturelle og funktionelle enhed, fordi den indhegner bokserne og udskærer en bestemt tidlig, relationel, mental, følelsesmæssig og æstetisk horisont, som gør pugilisten særlig, skubber ham mod at "heroisere" sin livsverden, og løfter ham derved over sine ordinære omgivelser (Wacquant 1995c). Først af alt ville jeg dissekere den 'symbiotiske modstillings' spaltede relation mellem ghettoen og træningssalen, gaden og ringen. Dernæst ville jeg vise hvordan træningssalens sociale og symbolske struktur styrer overførslen af den 'mandige kunsts' teknikker og produktionen af kollektiv tro på den pugilistiske illusio. Og til sidst ønskede jeg gennem lang lærlingetid i 'første person', at gennemtrænge den korporlige praksis' praktiske logik, som virker i selve praksissens grænser. Gennem tre år gled jeg ind i det lokale landskab og blev fanget af spillet. Jeg lærte at bokse og deltog i alle faser af pugilistens forberedelse, hele vejen til at kæmpe i den store amatørturnering *Golden Gloves*. Jeg fulgte mine træningskammerater i deres personlige og professionelle rejser. Og jeg håndterede på daglig basis trænere, managere, promotorer, osv., som får boksningsplanet til at dreje og som deler rovet fra denne 'blodige show-business' (Wacquant 1998c). Ved at gøre dette

blev jeg suget ind i pugilismens sanselige og moralske spind til et punkt, hvor jeg seriøst forestillede mig at afbryde min akademiske bane og blive professionel.

Men som det foregående skulle have gjort klart, så var målet og metoden med denne undersøgelse ikke klassisk. *Body and Soul* tilbyder en empirisk og metodisk radikaliseret af Bourdieus teori om habitus. På den ene side åbner jeg pugilistens habitus' sorte boks gennem afdækningen af produktionen og sammensætningen af de kognitive kategorier, kropslige færdigheder og begær, som sammen definerer bokserens specifikke kompetencer og tilbøjeligheder. På den anden side anvender jeg habitus som et metodologisk redskab, dvs. at jeg placerer mig selv i de lokale handlingers malstrøm for gennem praksis i realtid at tilegne mig bokserens dispositioner med det mål at belyse magnetismen i det pugilistiske kosmos. Dette muliggjorde en afdækning af den kraftfulde tiltrækning ved kombinationen af håndværk, sanselighed og moralitet, som både binder bokseren til sit fag og som præger de kropslige ideer om risiko og forløsning, som gør ham i stand til at overkomme den uklare følelse af at være superudnyttet (Wacquant 2001). Denne metode tester således handlingsteorien, som informerer analysen i overensstemmelse med et rekursivt og refleksivt forskningsdesign.

Min ledsagende ide var at presse logikken i deltagerobservation til det punkt, hvor den spejlvendes og bliver til observerende deltagelse. Når studerende i den angloamerikanske tradition først går i felten, bliver de advaret: *don't go native!* I den franske tradition er 'ned-sænkning' berettiget (tænk på Jeanne Favret-Saadass *Deadly Words* (1980/1978)), men kun på betingelse af, at den bliver parret med en subjektivistisk epistemologi, som fører os vild i det antropologiske subjekts indre dybder. Modsat hertil er min position at sige: *go native, but go native armed*, dvs. gør det udstyret med dine teoretiske og metodiske værktøjer, med det fulde arsenal af problematikker, som du har arvet fra din disciplin, med din kapacitet for refleksivitet og analyse, og vejledt af en konstant bestræbelse på – så snart du har passeret din initierende prøvelse – at objektivere denne erfaring og konstruere objektet i stedet for at tillade dig selv at blive naivt omfavnet og konstrueret af dit objekt. Gør det bare, *go native*, bliv som indfødt, men kom tilbage som sociolog! I mit tilfælde tjente habitusbegrebet

både som en bro til at indtræde i den pugilistiske ekspertises fabrik og metodisk analysere teksturen i pugilistens arbejde og arbejdende verden og som et skjold mod tillokkelsen ved den subjektivistiske omvæltning af socialanalyse til narcissistisk historie-fortælling.

Fra kød til tekst

Nogle af mine kritikere sammenblandede bogens narrative form med dens analytiske indhold og betragtede fejlagtigt mit arbejde som en forlængelse af 'professionsstudier' i stil med den anden Chicagoskole (Hughes 1994). De bemærkede ikke engang den dobbeltrolle, som habitusbegrebet spillede i undersøgelsen og de beklagede endda fraværet af teori i bogen (Wacquant 2005b). I virkeligheden er teori og metode fusionerede i selve det empiriske objekt, hvis udarbejdelse de muliggør.

Body and Soul er en eksperimentel etnografi i den oprindelige betydning af termen, i og med forskeren er en af de socialiserede kroppe, der er kastet ind boksehalls sociomoralske og sanselige kolbe, forskeren er en af de kroppe-i-aktion, hvis forvandling forfølges for at gennemtrænge alkymien, gennem hvilken bokseres fabrikeres. Lærlingeuddannelse er her en af måderne at erhverve sig et praktisk mesterskab, en fysisk viden om universet der undersøges, en måde at belyse de undersøgte agents praksis, som Erving Goffman (1989) anbefalede i en berømt tale om feltarbejde – og ikke et middel til at indtræde i forskerens subjektivitet. Det er absolut ikke et fald ned i subjektivismens bundløse brønd, i hvilken 'auto-etnografier' så gladelig kaster sig selv (Reed-Danahay 1997). Faktisk lige modsat: den hviler på den mest intime erfaring, nemlig den begærende og lidende krops, for *in vivo* at begribe den kollektive bearbejdning af boksernes skemata for opfattelse, vurdering og handling, som i varierende grad er fælles for alle bokseres uanset deres oprindelse, livsbane og placering i sportens hierarki (Wacquant 2005a). Historiens centrale karakter er hverken 'Busy' Louie eller denne eller hin bokser, og ikke engang DeeDee, den gamle træner, til trods for hans centrale position som 'dirigent': det er træningssalen som en social og moralsk smedje.

Med dette projekt, som jeg udførte på en eksplicit, metodisk og frem for alt ekstrem måde, gjorde jeg faktisk det, som enhver god etnograf gør, nemlig giver sig

selv et praktisk, tavst, sanseligt greb om den prosaiske virkelighed, hun studerer, for at kaste lys på de kategorier og relationer, der organiserer hendes subjekters ordinære adfærd og følelser. Med den forskel, at dette sædvanligvis gøres uden at tale om det, eller uden at tematisere den rolle, 'sam-tilstedeværelsen' med det undersøgte fænomen spiller, eller ved at lade (hende selv og andre) tro, at dette er en mental proces og ikke en kropslig og sanselig lærlingetid, som foregår på et underbevidst niveau, før den medieres af sproget. Ved sit eksempel demonstrerer *Body and Soul* en kødelig sociologisk distinktive muligheder og dyder, som fuldt ud beretter det faktum, at den sociale aktør er et lidende dyr, et væsen af kød og blod, nerver og indvolde, beboet af lidenskaber og udrustet med legemliggjorte kundskaber og færdigheder – i modsætning til den neokantianske traditions symbolske dyr, som blev fornyet af Clifford Geertz (1973) og tilhængerne af den fortolkende antropologi på den ene side, og af Herbert Blumer (1969) og de symbolske interaktionister på den anden – og det er lige så sandt og gældende for sociologen også. Dette implicerer, at vi må bringe sociologens krop tilbage i spil og behandle hendes intelligente organisme som en vektor for viden om den sociale verden og ikke som en forhindring for forståelse og forklaring, sådan som det fremstilles af den intellektualisme, der er sammenvævet med vores folkelige forståelse af intellektuelt arbejde.

Body and Soul er ikke en øvelse i reflektiv antropologi i den forstand, som den såkaldte 'poststrukturalisme' eller 'postmoderne' antropologi mener. For disse er det analytiske blik tilbagevendende rettet mod enten det vidende subjekt i hendes personlig intimitet eller mod teksten, hun leverer til sine fagfæller, og de magt-viden kredsløb som den rejser gennem i en selvmodsigende og selvdestruktiv omfavelse af relativisme (Hastrup 1995; Marcus 1998). Disse former for refleksivitet, narcissistisk og diskursiv, er temmelig overfladiske; de konstituerer bestemt et brugbart moment i en forskningsundersøgelse og med de hjælper til at bremse de groveste bias (som er rodfæstede i ens identitet og livsbane, følelser, retoriske effekter, osv.). Men de stopper kritikken på netop det sted, hvor den skulle starte, nemlig som en konstant undersøgelse af den sociologiske analyses kategorier og teknikker og af forholdet til den verden, de forudsætter. Det er denne tilbagevendende

til objektkonstruktionens instrumenter, i modsætning til det objektiverende subjekt, som er adelsmærket for det, vi kan kalde epistemisk refleksivitet (Bourdieu & Wacquant 1992:36-46; Bourdieu 2002). Og her er en anden forskel til den subjektivistiske antropologis 'ego-logiske' eller tekstuelle refleksivitet: epistemisk refleksivitet udfoldes ikke i slutningen af et projekt, eksempelvis, når man skal skrive den afsluttende forskningsrapport, men *durante*, ved hvert et skift i undersøgelsen. Målet er de mest rutinemæssige forskningsoperationers totalitet – fra valg af sted og rekruttering af informanter til valg af de spørgsmål, der stilles eller undlades, så vel som brugen af teoretiske skema, metodologiske værktøjer og fremstillingsteknikker – i momentet, hvor de tages i anvendelse.

Så *Body and Soul* er en refleksiv bog i den betydning, at selve undersøgelsens design tvang mig til konstant og helt til slut at reflektere over undersøgelsesmidlernes egnethed, over forskellen mellem praksis' praktiske og teoretiske mesterskab, over kløften mellem sanselig forgøbelse og analytisk forståelse, over lakunen mellem det legemlige og det intellektuelle, boksningens såvel som sociologiens etos og logos. Ligeledes med *Urban Outcast* (Wacquant 2008), der er den medfølgende makrosociologiske bog, som sammenligner strukturen af og erfaringen med urban degradering i den sorte amerikanske ghetto og den franske urbane periferi. Den er et arbejde med refleksiv urban sociologi, fordi den for at tænke de nye bymæssige marginalitetskonfigurationer uophørligt forholder selve kategorierne, den spørger med og sætter i spil – 'underklasse', 'indre by', *banlieues*, hyperghetto, anti-ghetto, prekariat. Og fordi den hviler på en klar afgrænsning mellem hverdagslige kategorier og analytiske kategorier, hvilket for mig er selve refleksivitetens fundament.

Epistemisk refleksivitet er endnu mere nødvendigt for etnografer, fordi alt konspirerer til at invitere dem til at underlægge sig den sunde fornufts prækonstruktioner, lægmands eller videnskabelige. Ved metodologisk pligt må de være opmærksomme på de agenter, de studerer, og tage deres 'syns-punkt' seriøst. Hvis de gør deres job godt, finder de også sig selv bundne til disse agenter ved følelsesmæssige bånd, der opmuntrer til identifikation og transferens (se Manning 2005 for en dreven analyse af brugen af transferens i *Body and Soul*). Endelig sammenligner det offentlige billede af

etnografi (desværre også inkluderende andre socialvidenskabsfolk) det med historie-fortælling, *story-telling*, med at skrive dagbog, hvis ikke med epik. Så meget for at sige, at antropologen eller sociologen, som baserer sig på feltarbejde, må fordoble dosen af refleksivitet. Det er det, jeg forsøgte at demonstrere i artiklen 'Scrutinizing the Street', som handler om nylige tendenser og svagheder i amerikansk urban etnografi (Wacquant 2002b). Det tilsigtede mål for min kritik i den artikel er ikke de tre bøger om race og urban fattigdom, som jeg underkaster en omhyggelig analytisk dissektion (og endnu mindre bøgernes forfattere, som her bare er punkter i akademisk rum, eller deres politiske positioner, som jeg er komplet ligeglad med), men en bestemt epistemologisk positur, der ureflekteret underkaster sig folkelige apperceptioner³, den almindelige moralisme, de officielle tankers forførelse og de etablerede regler for akademisk sømmelighed. Denne positur er udsprunget for alvorlige videnskabelige fejl, eftersom disse fejl er systematiske og har både almindelig og videnskabelig *common sense* på deres side.

For at gøre det muligt for læseren at opleve bokselærlingens spændinger, og for at gøre både feltarbejdets logik og dets slutprodukt håndgribeligt, var det nødvendigt at anvende en kvasiteatralisk skrivemåde. Hvordan kan man gå fra maven til intellektet, fra kødets forståelse til tekstens viden? Her er et virkeligt, konkret epistemologisk problem, som vi ikke har reflekteret tilstrækkeligt over, og som for en lang tid forekom mig næsten uløseligt (trods antropologernes forskellige forsøg på og diskussioner af formal innovation og poetisk konstruktion). For at gendanne den almindelige eksistens' kødelige dimension og den praktiske kundskabs kropslige forankring, der konstituerer pugilisme – men også al praksis, selv dem, der forekommer mindst 'kropslige', herunder sociologisk analyse – kræver det et grundigt eftersyn af vores måde at skrive socialvidenskab på. I mit tilfælde blev jeg nødt til at finde en stil – der brød med den klassiske forsknings monologiske, monokromatiske, lineære skrivemåde, i hvilken etnografen er tilbagetrukket, og udarbejder en multifacetteret skrivning – som blandede stilarter og genrer for

3 Apperception; af latin *ad* 'til' + *percipere* 'perception, opfatte, tilegne sig'. Den mentale proces gennem hvilken en person skaber mening i en ide ved at assimilere den til en samling ideer han eller hun allerede kender.

at indfange og formidle 'handlingens smag og smerte' (Wacquant 2004a: vii-xii).

Body and Soul er skrevet imod subjektivismen, imod narcissismen og irrationalismen, der understøtter såkaldt 'postmoderne' litteraturteori, men det betyder ikke, at vi skal frarøve os selv den dramatiske fremstillingstraditions litterære teknikker og instrumenter. Det er derfor, at bogen blander tre skrivemåder, som er vikledede ind i hinanden, men som hver især er tildelt forrang i den ene af bogens tre dele, således at læseren glider fra begreb til opfattelse, fra analyse til oplevelse. Den første del forankrer en klassisk sociologisk stil i en analysemåde, der fra start identificerer strukturer og mekanismer for således at give læseren de nødvendige redskaber til at forklare og forstå, hvad det er, der finder sted. Tonen i den anden del er anslået ved en etnografisk skrivemåde i streng forstand, dvs. en tæt skildring af de måder at være, tænke, føle og handle på, der er passende i det miljø, der undersøges, hvor man igen møder disse mekanismer, men i aktion, gennem de effekter, de producerer. Det oplevelsesmæssige øjeblik kommer i den tredje del i form af en 'sociologisk novelle', der udgøres af de følte handlinger, de levede erfaringer fra et subjekt, som også tilfældigvis er analytikeren.

Den afvejede kombination af disse tre skrivemåder – den sociologiske, den etnografiske og den litterære – i proportioner, der bliver gradvist omvendt, som bogen skrider frem, sigter efter at gøre læseren i stand til følelsesmæssigt at mærke og rationelt at forstå boksehandlingernes udspring og afbræk. For at gøre dette, for at give læseren en chance for at 'røre' boksehandlingens pulseren 'med egne øjne', sammenvæver teksten et analytisk tremmeværk, stykker af nøje redigerede feltnoter, kontrapunkter komponeret af portrætter af nøglepersonerne og interviewuddrag så vel som af fotografier, hvis rolle er at fostre et syntetisk greb om det dynamiske samspil af faktorer og former, som er optegnet i analysen. Alting hænger her igen sammen: teorien om habitus, brugen af lærlingeuddannelse som undersøgelsesteknik, pladsen, der er tilegnet den følelsesfulde krop som vektor for viden, og den særlige skrivemåde. Der er i virkeligheden ingen grund til at udføre en kødelig sociologi, der er bakket op af praktisk initiering, hvis det, som herved afsløres om den sensomotoriske magnetisme ved det undersøgte univers, senere forsvinder i skrivningen under dække af, at man må overholde de

tekstuelle kanoner dikteret af humane positivisme eller neokantiansk kognitivism.

Mange socialforskere anskuer teori som et sæt abstrakte begreber, som enten svæver højt op i ideernes rene skyer, afkoblet fra undersøgelseshandlingers kendsgerninger, eller konstituerer svar på de empiriske spørgsmål, som det sidstnævnte rejser og som bliver opdaget i den virkelige verden, som det sker i den tilgang, der benævnes *grounded theory*. Dette er en misforståelse af forholdet mellem teori og forskning, og af etnografi i særdeleshed. Uanset om forskeren er klar over det eller ej, så er teorien altid det, der driver feltundersøgelsen, fordi 'sandhedens vektor går fra det rationelle til det virkelige', som Gaston Bachelard (1971) lærte os, og ikke den anden vej rundt. Og den må af nødvendighed iværksætte observation for at vende sig selv om til udsagn om en empirisk eksisterende enhed. Dette gælder for habitus, der, som alle begreber, ikke er et svar på et forskningsspørgsmål, men en organiseret måde at stille spørgsmål om den sociale verden på – og i det tilfælde, der er gengivet her, er det en metodisk plan for at vivisekere den sociale fremstilling af bokse- re i deres hverdagslige miljø.

Oversat af Christian Sandbjerg Hansen efter "Habitus as topic and tool: reflections on becoming a prizefighter," *Qualitative Research in Psychology* 8 (2011): 81-92.

Abstract:

This article recounts how I took up the ethnographic craft; stumbled upon the Chicago boxing gym that is the central scene and character of my field study of prizefighting in the black American ghetto; and designed the book *Body and Soul* so as to both deploy methodologically and elaborate empirically Pierre Bourdieu's signal concept of habitus. Habitus is the topic of investigation: the book dissects the forging of the corporeal and mental dispositions that make up the competent pugilist in the crucible of the gym. It is also the tool of investigation: the practical acquisition of those dispositions by the analyst serves as technical vehicle for better penetrating their social production and assembly. The apprenticeship of the sociologist is a methodological mirror of the apprenticeship undergone by the empirical subjects of the study; the former is mined

to dig deeper into the latter and unearth its inner logic and subterranean properties; and both in turn test the robustness and fruitfulness of habitus as guide for probing the springs of social conduct. Properly used, habitus not only illuminates the variegated logics of social action but also grounds the distinctive virtues of deep immersion in, and carnal entanglement with, the object of ethnographic inquiry.

Keywords

apprenticeship; carnal sociology; ethnography; habitus; social action; subjectivity; theory

Referencer

- Bachelard, G. 1971. *Epistémologie*, Paris: Presses Universitaires de France.
- Bensa, A. 1995. *Chroniques Kanak. L'ethnologie en marche*, Paris: Ethnies.
- Blumer, H. 1969. *Symbolic Interaction*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bourdieu, P. 2007. *Dens praktiske sans*. København: Hans Reitzels forlag [1980].
- Bourdieu, P. 2002. Participant Objectivation: the Huxley Medal lecture. *Journal of the Royal Anthropological Institute* 9: 281–94.
- Bourdieu, P. & Bensa, A. 1985. Quand les Canaques prennent la parole. *Actes de la recherche en sciences sociales* 56: 69–85.
- Bourdieu, P., Darbel, A., Rivet, J., & Seibel, C. 1963: *Travail et travailleurs en Algérie*. Paris & The Hague: Mouton.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*, Chicago: University of Chicago Press and Cambridge: Polity Press.
- Favret-Saada, J. 1980. *Deadly Words: witchcraft in the bocage*. Cambridge: Cambridge University Press [1978].
- Gans, H. 1995. *The War Against the Poor*. New York: Pantheon.
- Geertz, C. 1973. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.
- Goffman, E. 1989. On Fieldwork. *Journal of Contemporary Ethnography* 18: 123–32.
- Hastrup, K. 1995. *A Passage to Anthropology: between experience and theory*. London: Routledge.
- Hughes, E. C. 1994. *On Work, Race, and the Sociological Imagination*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jenkins, R. 1991. *Pierre Bourdieu*. London: Routledge.
- Katz, M. B. 1993. *The "Underclass" Debate: views from history*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Manning, P. 2005. *Freud and American Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Marcus, G. 1998. *Ethnography through Thick and Thin*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Reed-Danahay, D. 1997. *Auto/Ethnography: rewriting the self and the social*. New York: Berg.
- Wacquant, L. 1985. *L'École inégale. Éléments de sociologie de l'enseignement en Nouvelle-Calédonie*. Paris & Nouméa: Editions de l'ORSTOM & le Institut Culturel Mélanésien.
- 1989. Corps et âme: notes ethnographiques d'un apprenti-boxeur. *Actes de la recherche en sciences sociales* 80: 33–67.
- 1995a. The Pugilistic Point of View: how boxers think and feel about their trade. *Theory and Society* 24: 489–535.
- 1995b. Pugs at Work: bodily capital and bodily labor among professional boxers. *Body and Society* 1: 65–94.
- 1995c. Protection, discipline et honneur: une salle de boxe dans le ghetto américain. *Sociologie et sociétés* 27: 75–89.
- 1996. L'underclass' urbaine dans l'imaginaire social et scientifique américain. In *L'Exclusion: l'état des saviors*, red. S. Paugam, 248–62. Paris: Editions La Découverte.
- 1997. Three Pernicious Premises in the Study of the American Ghetto. *International Journal of Urban and Regional Research* 21: 341–53.
- 1998a. Inside the Zone: the social art of the hustler in the black American ghetto. *Theory, Culture and Society* 15: 1–36 [1992].
- 1998b. The Prizefighter's Three Bodies. *Ethnos: Journal of Anthropology* 63: 325–52.
- 1998c. A Fleshpeddler at Work: power, pain, and profit in the prizefighting economy. *Theory and Society* 27: 1–42.
- 2001. Whores, Slaves, and Stallions: languages of exploitation and accommodation among professional fighters. *Body and Society* 7: 181–94.

- 2002a. Taking Bourdieu into the Field. *Berkeley Journal of Sociology* 46: 180–86.
- 2002b. Scrutinizing the Street: poverty, morality, and the pitfalls of urban ethnography. *American Journal of Sociology* 107: 1468–532.
- 2004a. *Body and Soul: notebooks of an apprentice boxer*. New York & Oxford: Oxford University Press [2000].
- 2004b. Habitus. In *International Encyclopedia of Economic Sociology*, red. J. Beckert & M. Zafirovski, 315–19. London: Routledge.
- 2005a. Carnal Connections: on embodiment, membership and apprenticeship. *Qualitative Sociology* 28: 445–71 (response to the special issue on “Body and Soul,” 28, no. 3).
- 2005b. Shadowboxing with Ethnographic Ghosts: a rejoinder. *Symbolic Interaction* 28: 441–47 (response to the symposium on “Body and Soul”).
- 2008. *Urban Outcasts: a comparative sociology of advanced marginality*. Cambridge: Polity Press. Dansk oversættelse: *Byens udstødte: En komparativ sociologi om den avancerede marginalisering*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Wilson, W. J. 1978. *The Declining Significance of Race: blacks and changing American institutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- 1987. *The Truly Disadvantaged: the inner city, the underclass, and public policy*. Chicago: University of Chicago Press.

